

Dulichium spathaceum Pers. w polskim interglacjale.

(*Dulichium spathaceum* Pers. im polnischen Interglazial).

Napisał

WŁADYSŁAW SZAFER.

W okolicy Grodna nad Niemnem, na szarej morenie drugiego zlodowacenia dyluwialnego, leżą osady wieku interglacialnego (Il-go = *Masovien* I), przykryte bądź fluwioglacjałami, bądź warwami zlodowacenia trzeciego. Bogatą florę interglacialną, występującą w tych osadach (torfy, gytje, ily), opisałem przed paru laty¹⁾. Obecnie otrzymałem nową próbkę torfu z miejscowości Samostrzelniki (na zachód od Grodna), zebraną przez p. Jana Kochanowskiego, w wysokim brzegu Niemna, w którym po przepłukaniu znalazłem m. i. siedm owoców *Dulichium spathaceum* Pers.

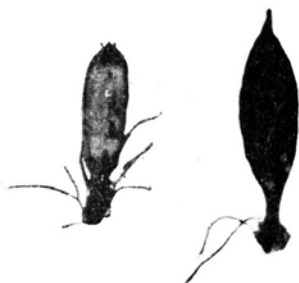
Dotychczas nie było jeszcze znane *Dulichium* z dyluwium Polski. Najbliższe stanowiska tej w dyluwium wymarłej w Europie rośliny leżą w Niemczech i w Danji, przyczem najbliższe niemieckie (Kuhgrund pod Lauenburgiem i Friedrichshagen nad jeziorem Müggelsee)²⁾ oddalone są od Samostrzelnik o ok. 700 km w prostej linii ku pd.-zachodowi. Dziś żyje ta roślina błotna na brzegach wód stojących i płynących tylko w części atlantyckiej Ameryki Północnej, od Nowej Funlandji na północy po Florydę na południu.

Siedm owoców *Dulichium* z Samostrzelnik porównywane między sobą, są niemal identycznych kształtów i prawie tej samej wielkości (od 2·7 do 3·0 mm długie bez dzióbka); pewne różnice, zauwa-

¹⁾ Szafer, W. Über den Charakter der Flora und des Klimas der letzten Interglazialzeit bei Grodno in Polen. Bull. Akad. Umiej. Kraków, 1925.

²⁾ Stoller, J. Über das fossile Vorkommen der Gattung *Dulichium* in Europa, Jahrb. d. Pr. Geol. Landesanst., Berlin, 1909.

żone na niektórych okazach w morfologii dzióbka szczytowego, zostaną zbadane później, gdy uda się znaleźć większą ilość materiału. Porównane z okazami dziś żyjącego w Ameryce *Dulichium spathaceum* Pers.¹⁾ (= *Dulichium arundinaceum* (L.) Britton, Britton and Brown: An Illustrated Flora of the Northern United States..., New York 1913) nie wykazują nasze okazy kopalne żadnych istotnych różnic (ryc. 74).



Ryc. 74.

Dulichium występuje w interglacjalnym torfie w towarzystwie bardzo bogatej flory, charakteryzującej środkowy (najcieplejszy) odcinek okresu interglacjalnego. Szczególnie częste są tutaj z pomiędzy gatunków flory wodnej i błotnej: *Brasenia Schröteri* *, *B. Nehringi* *, *Najas maior*, *N. flexilis* *, *Ceratophyllum demersum*, *Aldrovandia vesiculosa* *, *Stratiotes aloides* *, *Trapa natans* *, *T. muzanensis* *, *Sagittaria sagittifolia*, *Nuphar luteum*, *Nymphaea candida*, *Pota-*

mogeton sp. variae, *Carex sp. variae*, *Aspidium thelypteris* i *Bidens tripartitus*. Gatunki oznaczone w tym spisie gwiazdką (*) należą bądź do form wymarłych w dyluwium, bądź też do form należących dziś jeszcze do flory polskiej, lecz mających charakter roślin szczątkowych, rozmnażających się słabo lub nie rozmnażających się wcale drogą płciową. Samo *Dulichium* należy również do roślin, wymagających dziś w swej amerykańskiej ojczyźnie klimatu łagodnego i oceanicznego. (J. Stoller, l. c. str. 162).

Przez znalezienie *Dulichium spathaceum* w polskim dyluwium, przybył do listy naszych flor kopalnych jeden więcej nader interesujący gatunek, zasługujący ze wszech miar na bliższe i dokładniejsze zbadanie.

Zusammenfassung.

Der Verfasser berichtet über den Fund von *Dulichium spathaceum* Pers. in dem interglazialen Torflager in Samostrzelniki bei Grodno in Polen.

¹⁾ Materiał porównawczy, pochodzący z trzech naturalnych stanowisk z Ameryki Północnej, zawdzięczam uprzejmości Prof. Dr. J. Holmboë z Oslo.